

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

00-540 Warszawa, Aleje Ujazdowskie 41 lok. 2
tel./fax: 022 622 05 88, 622 84 28;33 • e-mail: kirp@kirp.pl • NIP: 526-10-43-011

L.dz.11165/OBSIL/2015

Warszawa, dnia 21 października 2015 r.

Szanowny Pan
Borys Budka
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

Z uwagi na poważne wątpliwości dotyczące zasad rozliczania podatku od towarów i usług przez radców prawnych mających świadczyć pomoc prawną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1255), zwracam się do Pana Ministra w imieniu samorządu radców prawnych, z prośbą o pomoc w rozstrzygnięciu tej niejasnej, a zarazem istotnej kwestii.

Powołana powyżej ustawa przewiduje udzielanie przez adwokatów i radców prawnych pomocy prawnej na rzecz uprawnionych osób fizycznych w ramach odpłatnych umów, które adwokaci i radcowie prawni zawrą z powiatami. Świadczenie pomocy prawnej za wynagrodzeniem jest co do zasady czynnością opodatkowaną podatkiem od towarów i usług (art. 5 ust.1 pkt.1 oraz art. 8 ust.1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług – Dz.U. z 2011 r. nr 177 poz. 1054). Jednocześnie ustawa o podatku od towarów i usług nie przewiduje dla usług prawniczych zwolnień przedmiotowych bądź podmiotowych bez względu na ich rodzaj, zakres i wartość (por. art. 43 ust.1 oraz 113 ust.13 pkt.2a ustawy o podatku od towarów i usług). Zwolnienie takie nie wynika również ze wspomnianej powyżej ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej.

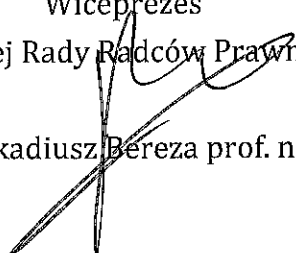
W świetle powyższego rodzi się zasadnicze pytanie, czy usługi adwokatów i radców prawnych świadczone w ramach odpłatnych umów zawartych z powiatem na rzecz podmiotów wskazanych w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, będą rodziły obowiązek podatkowy w zakresie podatku od towarów i usług.

W załączeniu przedkładam opracowaną na potrzeby samorządu radców prawnych opinię, sporządzoną przez radcę prawnego Marka Wojewodę, z której wynika, że czynności polegające na świadczeniu pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych w oparciu o przepisy powołanej powyżej ustawy nie podlegają opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług.

Z uwagi na powyższe, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o wystąpienie do Ministra Finansów celem zajęcia przez niego stanowiska w przedmiotowej kwestii. Jednocześnie wskazuję, że z uwagi na istotność i skalę problemu z punktu widzenia środowiska radców prawnych, wysoce pożądanym byłoby uzyskanie w tym zakresie interpretacji ogólnej co do wykładni przepisów prawa podatkowego, co przyczyniłoby się do właściwego i jednolitego stosowania nowych przepisów.

2 poważaniem

Wiceprezes
Krajowej Rady Radców Prawnych
dr hab. Arkadiusz Bereza prof. nadzw.

Katowice, 19 października 2015 r.

Opinia prawna
„Podatek od towarów i usług,
a wynagrodzenie świadczącego pomoc prawną na gruncie ustawy z dnia 5 sierpnia
2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej”

Uchwalona w dniu 5 sierpnia 2015 r. ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz.U.2015.1255) przewiduje świadczenie pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych za wynagrodzeniem (art. 6 ust.1 oraz ust.2 pkt.2).

Świadczenie pomocy prawnej jest co do zasady czynnością opodatkowaną podatkiem od towarów i usług (art. 5 ust.1 pkt.1 oraz art. 8 ust.1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług - Dz.U.2011. 177.1054, zwanej dalej upton). Ustawa nie przewiduje dla usług prawniczych zwolnień przedmiotowych bądź podmiotowych bez względu na ich rodzaj, zakres i wartość (por. art. 43 ust.1 oraz 113 ust.13 pkt.2a upton). Podatnikiem z tytułu świadczenia pomocy prawnej będzie każdy prowadzący samodzielnie działalność gospodarczą bez względu na cel lub rezultat takiej działalności; w szczególności dotyczy to radców prawnych (także adwokatów, notariuszy), jako osób wykonujących wolne zawody (art. 15 ust.1 i ust.2 upton). Tylko osoby świadczące pomoc prawną na podstawie umowy o pracę lub w zbliżonej formie zatrudnienia (art. 15 ust.3 pkt.3 upton) nie staną się podatnikami podatku od towarów i usług, ponieważ w ich przypadku dochodzi do przeniesienia odpowiedzialności na zlecającego/zatrudniającego wobec osób trzecich za wyniki działania pracownika (świadczeniodawcy).

Jednak nie każda czynność rozumiana ekonomicznie i na gruncie prawa cywilnego, jako świadczenie usług - będzie opodatkowana podatkiem od towarów i usług. Dorobek Trybunału Sprawiedliwości UE (np. C-16/93, C-89/81, C-154/80, C-276/97, C-358/97), a w ślad za nim polskiego sądownictwa administracyjnego (NSA z 12 czerwca 2013 r., I FSK 1128/12; z 18 kwietnia 2013 r., z I FSK 942/12; z 31 stycznia

2013 r., I FSK 289/12; z 19 grudnia 2012 r., I FSK 273/12, z 5 listopada 2014 r. I FSK 1540/13) prowadzi do wniosku, że czynności świadczenia usług prawniczych za wynagrodzeniem podlegać będą opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług tylko wówczas, gdy:

- istnieje związek prawny między usługodawcą i usługobiorcą, w ramach którego następuje świadczenie wzajemne, a wynagrodzenie zostaje przekazane w zamian za usługę świadczoną na rzecz usługobiorcy (C-16/93);
- istnieje bezpośrednia i jasno zindywidualizowana korzyść po stronie dostawcy usługi;
- wartość świadczenia wzajemnego daje się wyrazić w pieniądzu, a odpłatność za otrzymane świadczenie pozostaje w bezpośrednim związku z czynnością, która miałaby być opodatkowana tym podatkiem (C-246/08).

Aby mówić o usłudze opodatkowanej podatkiem od towarów i usług spełnione muszą być łącznie wszystkie warunki wyżej wskazane.

Pomimo tego, że ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej w art. 8 ust.1 zadaniem polegającym na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej obarcza powiat, to powiatu nie sposób uznać za usługodawcę w zakresie owej pomocy w rozumieniu przepisów o podatku od towarów i usług, choćby ze względu na to, że jest to działanie władzy publicznej i brak elementu odpłatności. Realnie świadczącym pomoc prawną jest adwokat/radca prawny, który czynności swoje wykonuje za wynagrodzeniem na podstawie umowy zawartej „z powiatem” (art. 6 ust.1 ustawy), ale charakterystyczne dla tej regulacji jest to, że nie buduje ona żadnej relacji prawnej między usługodawcą (radcą prawnym/adwokatem), a uprawnionym do nieodpłatnej pomocy prawnej. Wynagrodzenie usługodawcy rozliczanie jednostką czasu nie wykazuje związku z treścią usługi, ponieważ powiat zawierający umowę na świadczenie pomocy prawnej nie jest jej beneficjentem, zaś osoba odnosząca korzyść, korzystająca z pomocy prawnej, nie jest stroną umowy, a nawet nie jest oznaczona w momencie jej zawierania; jej identyfikacja nie jest istotnym elementem umowy. Przyjmując nawet, że odbiorca świadczenia, dla celów rozliczenia wydatku ze środków publicznych, zostanie oznaczony w momencie poprzedzającym pomoc prawną, to treść pomocy prawnej pozostaje nieznana dla

zlecającego, czyli powiatu (art. 7 ust.1 ustawy).

Przenosząc zasady świadczenia pomocy prawnej przewidziane ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. na grunt regulacji ustawy o podatku od towarów i usług w okolicznościach, gdy radca prawny/adwokat nie świadczy pomocy prawnej na rzecz powiatu, czyli w istocie zleceniodawcy, a otrzymywane przez niego wynagrodzenie nie wykazuje bezpośredniego związku z usługą świadczoną na rzecz beneficjenta pomocy prawnej, gdy nie istnieje związek prawny między świadczącym pomoc prawną, a odbiorcą świadczenia, który w zamian za usługę nie wypłaca wynagrodzenia...

- czynności radcy prawnego/adwokata wykonywane w ramach ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej nie są czynnościami odpłatnego świadczeniem usług na terytorium kraju w rozumieniu art. 5 ust.1 pkt.1 oraz art. 8 ust.1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług.

Czynności te nie podlegają opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług.

radca prawny

Marek Wojewoda

